JAK PORUSZAĆ TEMATYKĘ MIGRACYJNĄ NA ZAJĘCIACH PRZEDMIOTOWYCH W GIMNAZJUM?

BIOLOGIA, Michał Szczepanik

Tematykę migracyjną i uchodźczą w ramach edukacji globalnej można z powodzeniem realizować na lekcjach biologii. W podstawie programowej znajdują się punkty, które bezpośrednio się do niej odnoszą. Procesy ewolucyjne człowieka, zagadnienia genetyki, ale także globalne i lokalne problemy środowiska, to przykłady szczegółowych wymagań podstawy programowej. Realizując na lekcjach zagadnienia ekologiczne warto wspomnieć, jakie czynniki powodują migracje ludzi; jak populacje, mieszając się, wzbogacają swoją pulę genetyczną. Do prowadzenia takich zajęć nie wystarczy bazować na podręczniku szkolnym; każdy z nich dotyka tematyki migracyjnej i uchodźczej tylko w ograniczonym stopniu. Nauczyciele i nauczycielki, chcąc osiągnąć zamierzony cel, czyli włączyć zagadnienie uchodźcze i migracyjne do nauczania przedmiotowego, powinni poszukać dodatkowych materiałów do prowadzenia zajęć. Mogą to być animacje lub grafiki przedstawiające migracje gatunku Homo sapiens (wpisując to hasło w wyszukiwarkę internetową, można znaleźć sporo materiałów do wykorzystania na lekcji). Dzięki temu uczenie o procesach ewolucyjnych, a także wskazywanie, jak genetyka pozwala nam określić miejsce człowieka na Ziemi, staje się czymś łatwiejszym.

Uczenie biologii można zrealizować w oparciu o problemy, z jakimi mierzą się, czy też będą mierzyć się ludzie, zagrożeni zmianą klimatu. Tego dotyczy wymaganie X.1 „uczeń przedstawia przyczyny i analizuje skutki globalnego ocieplenia klimatu". Zrozumienie, czym jest globalne ocieplenie, jakie są jego przyczyny i ogólne konsekwencje wyjaśnia podręcznik do biologii. Brakuje odniesienia do tego, jak te zmiany wpływają na migracje ludzi, czyniąc z nich uchodźców. Zajęcia takie najlepiej jest prowadzić w oparciu o metody aktywne, w których nauczyciel pełni rolę moderatora lekcji, zaś uczniowie i uczennice uczą się od siebie.

Według mnie najbardziej skuteczną formą jest praca w grupach, podczas której młodzież dyskutuje ze sobą. Warto poświęcić część lekcji na określenie zasad dobrej dyskusji, które będą obowiązywały wszystkich w klasie, pozwolą one na poczucie bezpieczeństwa zwłaszcza wtedy, gdy zagadnienie może być trudne i budzić emocje. Młodzież pracując samodzielnie generuje pomysły, dzieli się nimi, poddaje je ocenie. Przez takie działanie wzrasta też samoocena uczestniczek i uczestników lekcji. Przykładem zajęć może być realizacja scenariusza „Zmiany klimatu a migracje ludzi", w którym uczenie się uczniów i uczennic opiera się na tym, co już sami wiedzą o efekcie cieplarnianym ze szkoły podstawowej, ale także z informacji, jakie docierają do nich z mediów. Uzupełniona przez nauczyciela lub nauczycielkę wiedza o efekcie cieplarnianym pozwala grupom zastanawiać się, jak dany skutek będzie wpływał na migrację ludzi. W przypadku tego ćwiczenia trudno przewidzieć, jaki będzie tok myślenia podopiecznych, dlatego dla zapewnienia bezpieczeństwa dobrze jest odwołać się do zasad dobrej rozmowy i szacunku względem każdego człowieka. Scenariusz nie narzuca konkretnej formy pracy uczennic i uczniów, przez co pozwala bardziej kreatywnie przedstawić rozwiązanie problemu (np. drama, drzewko decyzyjne, mapa myśli). Taka forma pracy ma też ukryty cel, jakim jest nauczenie współpracy i rozmowy, w temacie, w którym nie ma jednego gotowego rozwiązania. Dzięki temu młodzież, rozmawiając ze sobą, przedstawia swoje argumenty i próbuje przekonać do nich pozostałe osoby.

Taki sposób prowadzenia lekcji wymaga od nauczyciela zaufania, że uczennice i uczniowie sobie poradzą, i że istotą uczenia się w tym przypadku jest dobra i bezpieczna rozmowa. Może zdarzyć się tak, że zarówno w czasie pracy, jak i prezentacji jej wyników, pojawią się negatywne emocje lub określenia, które mogą oceniać ludzi. W takich sytuacjach warto odwoływać się do cech dobrej rozmowy. Realizacja scenariusza uświadamia uczennicom i uczniom, że rozwiązywanie istotnych problemów świata nie jest tylko domeną osób dorosłych – oni też mają wpływ, a być może w przyszłości wybiorą zawód, który pozwoli takie problemy rozwiązywać.